

Foregangsmanden Ebbe J. Ebbesen, Sønderskov Mølle

Af T. Kragelund.

Den 27. September 1856 blev Ebbe J. Ebbesen født paa Melvanggaard i Askov; det var paa den Gaards Mark Askov Højskole blev bygget.

Ebbe Ebbesen voksede op i et frit og godt Hjem. Fra lille af lærte han selv at fremstille de Ting, som han ønskede sig, hvorfor han meget tidligt blev en ivrig Husflidsmand. Han kom ogsaa meget tidligt til at deltage i Arbejdet ved Gaardens Drift, og boglig Viden samt Regning og Skrivning blev heller ikke forsømt. Senere blev han en meget ivrig Deltager i Gymnastik, og sidenhen en meget benyttet Dommer ved store Gymnastikstævner. I Skyttebevægelsen, som i hans Ungdom var i kraftig Opgang, var han ogsaa ivrig Deltager. Samtidig med alle disse Forehavender var det Landbruget, som havde hans store Interesse.

I 1876 var Ebbesen Soldat. Hjemkommen fra Tjenesten fortsatte han atter ved Landbruget, og i 1880 købte han Sønderskov Mølle med et betydeligt Landbrug for 64.000 Kroner.

Nu havde den unge Mand faaet Fod under eget

Bord, og nu skulde Kræfterne prøves. Evner og Vilje var han i Besiddelse af og dertil fyldt med nye Planer og Idéer.

Næsten samtidig med Overtagelsen af Møllen begyndte han med Mejeribrug i en Kælder. — Det gik saa godt, at han i 1884 byggede et stort Mejeri. To Mælkevogne hentede Mælk syd for Grænsen, og mod Nord fik han Mælken fra Landsbyerne Malt, Maltbæk, Skibelund og Foldingbro.

Ebbesens Tanker, naar han stod ved Centrifugen, gik hurtigt paa Flugt til noget aldeles Nyt. Han begyndte i Mejeriet at koge Fløde og Mælk paa Flasker, hermetisk tillukkede, saa den kunde holde sig frisk i lang Tid. Professor Bøggild fra København var meget interesseret og fulgte alle Forsøgene, og kom ofte paa Besøg for at være med til Eksperimenterne og give Raad og Vejledning.

Endelig kom de saa vidt, at der kunne sælges Fløde og Mælk paa Flasker. Holdbarheden blev prøvet paa lange Rejser. Prins Valdemar fik til en Rejse til Østen 8 Kasser med 50 Flasker i hver med gratis, for at prøve Holdbarheden under den skiftende Temperatur. En Ekspedition til Island fik ogsaa en Prøvesending med. Paa den Maade blev Ebbesen den første i Verden, der viste Vejen til at gøre Landbrugsprodukter holdbare nok til at sendes ud i Verden til fjerne Markeder. I Aarene 1882 til 1885 blev Sønderskov Vandmølle samt Stuehuset og hele Avlsgaarden ombygget.

Som Landmand blev han saa hurtigt kendt, at alle nye Landbrugsmaskiner, der kom frem paa Markedet, først skulde prøves paa Sønderskov Møllegaard.

Den initiativrige Ebbesen havde ikke nok i Møllen og Møllegaarden samt Mejeriet. Han kunde

overkomme mere, og saa overtog han Brørup Vindmølle med tilhørende Dampmølle, hvor der kunde arbejdes i Døgndrift uanset Vindstille. En stor Artikel den Gang var Boghvedegryn, og hvert Aar i 3 Maaneder gik Gryn møllen Dag og Nat.

Ebbe J. Ebbesen, Sønderskov Mølle.

Som Eks. paa Forbruget kan nævnes, at en Sammenslutning som Ringkøbing Amts Vareindkøbsforening paa en Gang bestilte 5.000 Pund Boghvedegryn (50 Sække à 100 Pund).

I 1890 blev Ebbe J. Ebbesen gift med Frøken Maren Sophie Karoline Mømsen, født 4. April 1865 paa Sønderskov Hovedgaard, Datter af Godsejer Mømsen. Det er paa en Maade ganske naturligt, at en Godsejerdatter ikke maatte blive gift med en Møller. Mømsen paa Sønderskov Hovedgaard sendte Datteren baade i Øst og Vest, for at hun skulde

glemme Ebbe Ebbesen paa Møllen. Et Aar blev hun sendt til Saltzburg i Tyskland, hvor hun studerede Musik.

Sønnen, Møller Jens Ebbesen, fortæller: »Da Moder var blevet 25 Aar, spurgte hun ikke nogen om, hvem hun maatte blive gift med.

Moder var ualmindelig dygtig til at spille, og der kom i mit Barndomshjem paa Møllen mange dygtige Musikere, som spillede sammen med hende. — I Dage og Aftener i Træk lød Musikkens Toner gennem hele Huset.

Fader skulde passe sin Gerning i Mark, Stald, Mejeri og Mølle, men nogle Timer, Dag eller Aften, var han med i Tonernes Verden, som han elskede, — saa tog han Violinen og fulgte med. Spøgefuldt sagde han: »Som anden Violinist kan jeg være med, uden at ødelægge noget.«

Fader elskede Sang og Musik, samt Skæmt og Alvor, som er Streng, der hører med til en god og glad Tilværelse.

En anden og vigtig Side i Faders Tilværelse og travle Gerning var Kirken, som han sjældent forsømte en Søndag. Faders Maal var, at alt skulde passes. — Sjælelivet maatte heller ikke forsømmes.«

Ved Ombygningen af Vandmøllen og ved Nyindretninger i Møllerne, var Møllebygger Mortensen fra Ribe den dygtige og solide Raadgiver. Mortensen drev en stor Møllebyggerforretning og var kendt over det meste af Danmark for sin Dygtighed som Møllebygger.

I disse Aar, i Slutningen af 80'erne og Begyndelsen af 90'erne, skete der store Forskydninger indenfor Hjemmene, hvad Melforbrug angik. Rug-

sigtemel blev fortrængt af Hvedemelet, som var hvidere i Farve og havde større Bageevne.

Møllebygger Mortensen og Ebbesen planlagde og indrettede i Sønderkov Mølle et mindre Hvedemelssigteri, som gav saa udmærket Resultat, at de syntes, at der maatte laves noget større.

Esbjerg var den Gang paa alles Læber. Hertil kom Dampskibe sejlene med Kornlaster, ogsaa Hvede fra fremmede Lande.

Esbjerg var Stedet, hvor en saadan Hvedemølle skulde bygges. I 1892 begyndte Planerne at tage Form, thi da blev Hjørnet af Ribegade og Rørkjærsgade købt. Tegningerne til en Møllebygning blev udarbejdet og Møllebygger Mortensen planlagde Indretningen, som til en Begyndelse ikke skulde være større end med 2 Valsestole og 3 Kværne.

Inden Byggeriet blev paabegyndt, fik Konsul Lauritzen og Grosserer Eriksen (E & C) Kendskab til Planen, og var straks interesseret i Foretagendet, men i større Stil. De ønskede, at Møllen skulde ligge ved Havnen, hvor der kunne etableres nær Forbindelse med Skibene, saaledes, at hele Skibsladninger direkte kunde føres til Møllen eller fra E & C's nærliggende Pakhuse.

Det satte Fart i Foretagendet. I Aarene 1897—99 blev den store Møllebygning opført, saaledes at Installering af Maskiner kunde begynde, og saa begyndte Hjulene at snurre den 25. August 1900.

Alt med Aktiekapital og Bestyrelse o. s. v. var ordnet forud. Ebbe Ebbesen valgtes til Direktør, og som saadan flyttede han med Familien til Esbjerg. Her fik de deres Hjem paa første Sal i Hjørneejendommen Torvegade og Nygaardsvej hos Landinspektør Madsen, hvor de boede, indtil

»Villa Solhjem« blev bygget paa Hjørnet af Havnegade og Englandsgade.

Direktør Ebbesen var en optaget Mand af alt det meget, som han efterhaanden havde at tumle med og holde Styr paa.

Som nævnt var Ebbesen en meget dygtig Husflidsmand, saa han selv lavede, hvad det skulde være, ikke alene i Træ med Sav og Høvl, men ogsaa som Smed var han dygtig. De forskellige skærende Redskaber smedede og hærdede han selv. Da han havde købt Møllen, blev der straks bygget Smedie, saaledes at han i en Fart kunde reparere, hvad der gik til Bræk i Møllen eller ved Landbrugsredskaberne. Sønnen, Møller Jens Ebbesen, fortæller, at hans Far har været med til at smede alle de store Jernskovle, som griber Vandet i det store Overfaldshjul, som endnu stadig bruges.

En Gang var i Esbjerg paa Valsemøllen Akslen i en Elektromotor gaaet itu, og Arbejderne stod og saa paa Skaden.

Direktør Ebbesen kom i det samme til og sagde: »Faa Motoren op til Jensen & Olsens Maskinværksted.«

»Saa maa vi have fat paa en Vogn,« blev der svaret.

»Er der ikke en Mand, som kan gaa med den lille Tingest?«

Ingen svarede.

Direktør Ebbesen forlangte en Skruenøgle, løsnede Motoren, og saa tog han den paa Skulderen og bar den op til Jensen & Olsen.

Værkføreren saa paa Skaden og sagde, at den var ikke til at reparere i en Fart.

»Lad mig faa en Hammer og Tang,« sagde Direktør Ebbesen, og saa drev han Akslen ud.

Værkføreren saa forundret til og udbrød: »Jeg maa sige, at Værktøjet sidder godt i Deres Hænder.«

Det varede ikke længe, før Motoren atter var i Gang paa Møllen.

Valsemøllen maatte for det meste holde stille i nogle Sommermaaneder, men Direktør Ebbesens Tanker arbejdede hele Tiden med nye Planer.

Esbjerg med Omegn var for Direktør Ebbesen barsk og haard. Der var ingen Træer, ingen Steder, hvor Familien kunde gaa hen en Søndag Eftermiddag at finde Læ og i Magelighed sidde og spise et Stykke medbragt Mad.

Direktør Ebbesen fik nogle interesserede Mænd, bl. a. Sagfører Brasch og Skibsbygger Dahl samlet for at købe 24 Tønder Land (nuværende Strandskov) til Beplantning. I 1902 begyndte Arbejdet. Der blev akkorderet med en Vognmand, at han skulde pløje Hedestykket 14 Tommer dybt.

Direktør Ebbesen kom ud for at se paa Arbejdet og med Tømmestokken i Haanden, sagde han til Vognmanden. »Furen er ikke 14, men kun 12 Tommer dyb, og den skal være 14.«

Vognmanden svarede: »Der kan ikke pløjes dybere.«

»Furen skal være 14 Tommer dyb«, svarede Ebbesen.

»Værsaagod«, sagde Vognmanden. »Saa maa Direktøren selv tage ved Ploven.«

Direktøren forlangte en Skruenøgle for at omstille Ploven, og saa pløjede han 14 Tommer dybt.

»Tag her Tømmestokken,« sagde Direktør Ebbesen til Vognmanden, »saa kan De se, at det kan lade sig gøre.

Direktør Ebbesen stod i et godt Forhold til sine

Arbejdere paa Valsemøllen, og i Sommermaanederne, da Møllen maatte ligge stille, tilbød han sine Arbejdere at grave Plantehuller for det halve af den Dagløn, de tjente paa Møllen. De fleste af Arbejderne var meget glade for dette Tilbud, men efter nogle Somres Forløb blev det forbudt af Fagforeningen at arbejde for en mindre Betaling ved dette Arbejde.

I 1909 var Arealet tilplantet.

Direktør Ebbesen var vant til at forhandle. Han havde i adskillige Aar siddet i Malt Sogneraad og faaet ikke saa faa nye Arbejder udført der.

I Esbjerg henvendte han sig tidligt til Bystyret og formaaede det til at anlægge og tilplante Skovvejene, eller det grønne Bælte, hvorigennem der kunne køres med Hestevogn ud til den nyplantede Plantage.

I 1909 blev det tilplantede Areal overdraget til Esbjerg By. De først plantede Træer var da i kraftig Vækst.

Ved Overdragelsen modtog Direktør Ebbesen følgende smukke Skrivelse:

Herr Direktør Ebbe J. Ebbesen.

Strandskoven gaar nu over i Esbjerg Kommunes Eje. Forinden dette sker, føler Aktionærerne i det Selskab, som lod Strandskoven beplante, Trang til at bringe Dem en varm Tak for det Arbejde, De har gjort for Selskabet. Deres Energi og Kyndighed, Deres Omhu og Kærlighed til Sagen skyldes det, at der kun i 7 Aar har rejst sig en Skov ved Esbjerg, en Skov, som for hvert Aar, der gaar, i stigende Grad vil blive en Kilde til Glæde for den

store Bys Befolkning, og for hvilken denne altid vil være Dem Tak skyldig.

Esbjerg, i August 1909.

I Bestyrelsen for Aktieselskabet »Strandskoven«.

A. Fritsche. C. Breinholt. Chr. Olsen. Dr. Bruun.

Paa Sønderskov Møllegaards Mark laa der nogle meget store Sten og andre blev gravet op.

»De store kønne Sten maa ikke slaaes til Skærver,« sagde Møller Ebbesen, »de skal alle til Ski-belund Krat.« Og der kom de.

Da den store Stenkolos, Mindesmærket for Magnus den Gode, var hugget færdig, stod alle raad-vilde overfor Spørgsmaalet om at faa Stenen rejst og sat paa Plads.

Møller Ebbesen sagde ganske stille: »Er der ikke andre, som vil paatage sig det, saa vil jeg.«

»Min Fader,« siger Møller Jens Ebbesen, »kendte ikke til Hindringer, — Besværligheder er til for at overvindes, sagde han altid.«

Direktør Ebbesen var forud for sin Tid, overalt saa han Muligheder for Fremskridt og Fremgang, men desværre lider Pionererne ofte Skuffelser og samme Skæbne mødte ogsaa ham.

Direktør Ebbesen gjorde en stor Indsats for at oprette Fiskedamme (Damkulturer), som i første Omgang gav baade Modgang og Tab. Ingen kunne den Gang, og heller ikke min Fader, siger Sønnen Møller Jens Ebbesen, tro eller tænke, at Ørred nogensinde skulde blive saa stor en Eksportvare, som sket er.

Han var med ved Oprettelsen af den store Damkultur ved Jedsted Mølle samt Hjortkjær Damkul-

tur og en stor Fiskekultur ved Viborg sammen med Bankdirektør Pedersen.

Direktør Ebbesen evnede at fastholde alle Traade og følge Arbejdet i alle Enkeltheder i sine mange Foretagender, samtidig maa nævnes, at han ikke var fremmed i sit Hjem, for sin Hustru og deres 6 Børn. Han var den gode Mand og Fader, der aldrig glemte sine Pligter som det samlende Midtpunkt i Hjemmet.

Direktør Ebbesen sled sig selv op, en snigende Sygdom kunne han ikke overvinde, og allerede i 1910 døde han.

Det var en svær Tid, Fru Ebbesen fik ved Afviklingen af de mange forskellige Foretagender, som Ebbesen var tilknyttet. Heldigvis blev det ordnet saaledes, at Slægtens gamle »Sønderskov Mølle og Møllegaard« kunde overdrages til en dygtig Søn, som kunne føre Virksomheden videre.

Det er nu over et Slægtled siden, at Ebbesen med den ranke Skikkelse og det lyse, glade Smil var Egnens Foregangsmand. Kun faa af de gamle mindes ham endnu, og *da* altid med Glæde, som den gode Mand han var.
